

**Az Országgyűlés
Nabucco földgázvezeték előkészítésének
és megvalósításának folyamatát segítő
eseti bizottsága**

Országgyűlés Hivatala

Iránym. szám: **J/10074**

Érkezett: **2009 JÚN 24.**

Bizottsági önálló indítvány
(Együtt kezelendő a H/10075. számú
országgyűlési határozati javaslattal)

JELENTÉS

**A Nabucco földgázvezeték előkészítésének és megvalósításának folyamatát segítő eseti
bizottság tevékenységéről**

(2009. január – 2009. június)

Előadó: Dr. Kóka János
elnök

Budapest 2009. június

JELENTÉS
2009. január 1. - 2009. június 24.

Az eseti bizottságot az Országgyűlés a 98/2008. (IX. 26.) Országgyűlési Határozattal hozta létre.

A bizottság feladatkörét a határozat 3. §-a az alábbiak szerint határozza meg:

A Bizottság feladata, hogy a Nabucco földgázvezeték előkészítése és megvalósítása érdekében

- a) az eddig tett európai uniós és hazai intézkedéseket áttekintse;
- b) az Európai Unió által megjelölt intézkedések és célok hazai érvényre jutását ellenőrizze;
- c) az előkészítés és megvalósulás folyamatát figyelemmel kísérje, támogassa és elősegítse;
- d) a Nabucco földgázvezeték bármilyen formában érintő, gáztározásra és nagykapacitású gázvezetékek építésére irányuló, eddig megkötött és jövőbeni nemzetközi megállapodásokat, illetve projekteket figyelemmel kísérje, és nyomon kövesse;
- e) a Magyar Köztársaság Kormánya képviselőjét rendszeresen meghallgassa;
- f) a Magyar Köztársaság Kormánya részére ajánlásokat fogalmazzon meg;
- g) a munkájáról és a tapasztalatokról az Országgyűlés számára ülésenként jelentést készítsen.

A bizottság jelenleg 11 tagból áll, tagjai országgyűlési képviselők az alábbiak szerint:

- MSZP 6 tag
- FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség 3 tag
- KDNP 1 tag
- SZDSZ 1 tag

A bizottság névsora:

Dr. Kóka János (SZDSZ), a bizottság elnöke

Dr. Veres János (MSZP), társelnök (2009. május 4-től, Mesterházy Attila helyett)

Podolák György (MSZP), társelnök

Balla Mihály (Fidesz), társelnök

Göndör István (MSZP)

Dr. Józsa István (MSZP)

Dr. Kékesi Tibor (MSZP)

Dr. Szabadkai Tamás (MSZP)

Balla György (Fidesz)

Németh Zsolt (Fidesz)

Firtl Mátyás (KDNP)

A bizottság jelentése a 2009. január 1-től 2009. június 24-ig tárgyalt napirendek rövid összefoglalását nyújtja, illetve a bizottság tagjai és tanácskozási jogú állandó meghívottjai

által megfogalmazott véleményeket, javaslatokat összegzi, a mellékletben kitekintést nyújtva a Nabucco projekttel kapcsolatos nemzetközi folyamatokra, valamint a magyar törekvésekre.

A bizottság munkájának alapvető célja, hogy Magyarország energiaellátásának biztosítását elősegítse, az ezzel összefüggő tényezőket és folyamatokat rendszeresen áttekintse, azokkal kapcsolatban javaslatokat, észrevételeket tegyen.

Az eseti bizottság egyrészt megjeleníti a program mögött álló egységes nemzeti akaratot, másrészt megfelelő országgyűlési eszköz arra, hogy – az esetlegesen előálló idővesztésnek még a lehetőségét is elkerülve – a lehető leghatékonyabb módon segítse elő a program előkészítését és megvalósítását.

Az eseti bizottság munkájának áttekintése

A bizottság ülései

A bizottság a 2009 tavaszi ülészakban öt alkalommal ülésezett (január 19., február 19., április 16., május 21., június 24.). Az ülések alkalmával a bizottságnak lehetősége volt folyamatos konzultációra a kormány képviselőivel, elsősorban a Külügyminisztérium, valamint a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium képviselőivel, továbbá Bayer Mihály Nabucco koordinációért felelős utazó nagykövettel, valamint a MOL Nyrt. képviselőivel.

A kormány és a MOL képviselőinek, illetve szakértőknek a meghívása segítette a bizottságot abban, hogy az előkészítés folyamatait figyelemmel tudja kísérni. Külön kiemelendő Bayer Mihály nagykövet, aki naprakész és lényegre törő megjegyzéseivel, javaslataival jelentős mértékben hozzájárult a képviselők tájékoztatásához, a bizottság hatékony és megalapozott munkájához.

A bizottság további tevékenysége

A bizottság elnöke, Kóka János (SZDSZ), 2009. március 3-án Brüsszelbe látogatott, ahol az Európai Parlament magyar delegációival közösen egy Nabucco szimpózium megrendezésére került sor az érintett országok, az Európai Bizottság valamint az Európai Parlament és a finanszírozásban potenciális szerepet vállaló pénzügyintézetek képviselőinek részvételével.

A szimpózium sikerét mutatta a szokatlanul magas részvételi és hallgatósági arány, ráadásul minden fontosabb érintett elfogadta a meghívást és küldött megszólalókat és képviselőket a rendezvényre.

Jelen volt az Európai Unió energiaügyi biztosának közvetlen munkatársa, a külügyekért felelős biztos képviselője, az Európai Parlament külügyi bizottságának elnöke, a magyar Nabucco-nagykövet, európai parlamenti képviselők, valamint az érintett országok brüsszeli állandó képviselői – mintegy 40 fő. Beruházási oldalról az Európai Beruházási Bank (EIB), illetve az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) igazgató szinten képviseltették magukat. A rendezvény újabb lökést adott a Nabucco-projektnek, hiszen a budapesti konferencia után újabb magyar kezdeményezés hívta fel a figyelmet a Nabuccóra.

Fontos siker, hogy minden résztvevő egyetértett a Nabucco International Board létrehozásának fontosságában, a közösségi anyagi források bevonásának szükségességében, és ehhez politikai támogatását az uniós energiaügyi biztos is kifejezte.

Kóka János elnök (SZDSZ) 2009. május 12-15 között Washingtonban, az Egyesült Államokban folytatott tárgyalásokat a Nabuccóról. Ezen megbeszélések legfontosabb megállapításai a következők:

Az Egyesült Államok Magyarország gazdasági partnereként, az energiabiztonságban érdekelt szuperhatalomként és NATO-szövetségesként is támogatja az energiadiverzifikációt, az orosz földgáztól való függetlenedés programját. Az Obama-adminisztráció Joe Biden alelnök és Hillary Clinton külügyminiszter eddigi megnyilatkozásai alapján továbbra is támogatja a Nabucco projektet.

Kóka János találkozott Richard Lugar szenátorral, a szenátus külügyi bizottságának rangidős republikánus tagjával, az energiadiverzifikáció és a Nabucco projekt régi támogatójával, aki kifejezte azon véleményét, hogy itt nem csak egy energetikai problémáról van szó. Véleménye szerint a NATO a tagjait nemcsak akkor védi, ha azok katonai biztonsága vagy területi integritása, hanem ha energiabiztonságuk sérül. Kóka János meghívta a szenátort a Nabucco-bizottság nevében Budapestre.

A bizottsági elnök megbeszélést folytatott a Fehér Ház nemzetbiztonsági tanácsának Európa és Eurázsia energiapolitikájáért felelős igazgatójával, Kristina Kvien-nel, aki kifejezte támogatását az európai energiadiverzifikációs törekvés iránt. Ő is egyetértett abban, hogy a Nabucco megvalósítása alapvetően biztonságpolitikai kérdés. Kóka János a külügyminisztériumban a Kaszpi-térségért felelős helyettes államtitkárral is tárgyalt, kölcsönösen úgy látták, hogy Türkmenisztán, Azerbajdzsán, Egyiptom és később Irak is alkalmas beszállító partnere lehet a Nabucco projektnek.

Az eseti bizottság elnökének világbanki tárgyalásain a pénzügyi intézet és az International Finance Corporation (IFC), világbanki csoport tagja kifejezték szándékukat a Nabucco csővezeték finanszírozásában való részvételre. Az IFC-től nagyjából 100 millió dolláros nagyságrendű finanszírozásra lehet számítani, ha a program összeáll. A Világbank korábban hasonló volumenű beruházásokra 3-400 millió USD-t is adott már.

A magyar politikus ugyancsak találkozott a Nabuccóban érintett Ausztria, Románia, Bulgária és Törökország, továbbá Azerbajdzsán nagyköveteivel, illetve képviselőivel. Egyetértettek: közös erővel érdemes lobbizni az EU-ban és az Egyesült Államokban is azért, hogy az a 140 millió európai polgár, akit elsődlegesen érint az orosz gáztól való függetlenedés szándéka, közösen tudja megjeleníteni szempontjait. A felek egyetértettek abban, hogy a háromezer kilométeres csővezeték építését el kell kezdeni, máskülönben Oroszország és Kína felvásárol minden elérhető gázmezőt, gáztároló kapacitást és gázvezetékét Európa elől.

Washingtonban értik, hogy a Nabucco-projekt kérdését meg kell oldani – az energetikai minisztérium elkötelezett, hogy kiemelt energiapolitikai projektként kezelje a gázvezeték tervét. Az Obama-kormány támogató állásfoglalása azonban csak szükséges, de nem

elégéses feltétele a projekt megvalósulásának, még kérdéses, hogy ez a támogatás milyen tartalommal telik meg.

Egyetértés volt abban is, hogy ez nem egy Oroszország-ellenes projekt, mert kérdéses volt, hogy nem veszélyezteti-e a Nabucco-együttműködést az Obama-kormány azon deklarált szándéka, hogy újraindítja kapcsolatait Oroszországgal. A projekt nemzetközi konfliktus-dimenzióját azonban enyhíteni szükséges. Hangsúlyozandó, hogy Oroszország meghatározó energiaszállító partnere marad az EU-nak, hiszen az általa szállított 150 milliárd köbméter sorsát nem fogja érinteni a Nabuccóban érkező 31 milliárd köbméter földgáz. Kóka János a Cato Intézetben kutatók előtt kifejtette: a Nabucco magánvállalkozás, de az azt körülvevő kockázatok politikai, elsősorban biztonságpolitikai természetűek. „Nem túlzás a NATO keretein belül keresni támogatókat ahhoz, hogy Magyarország energiabiztonsága a helyére kerüljön”, s ebben kiemelt politikai szerepe van a világ szuperhatalmának, az Egyesült Államoknak.

Gazdaságilag az is cél, hogy amerikai ellenőrzés alatt lévő nemzetközi pénzügyi szervezetek pénzt fektethessenek be a Nabuccóba. A 8 milliárd euró összköltségű gázvezeték építése ugyanis csak úgy kezdődhet el, ha a részt vevő vállalatokon kívül a nemzetközi pénzintézetek elkötelezik magukat a finanszírozás mellett.

A politikus tárgyalt az amerikai Eximbank energiaszektorért felelős igazgatójával is, akitől megtudta: az energetikai projekteket évente milliárdos nagyságrendben támogató bankot érdekli a Nabucco, mivel amerikai cégek részvételére lehet számítani. A bank akár több száz millió dolláros finanszírozási kapacitást is nyújthat. Ez is egy lépés - a Világbank, az EBRD és az IFC hasonló készsége mellett - afelé, hogy a 4 milliárd dolláros külső finanszírozás rendelkezésre álljon.

Kóka János találkozott a National Democratic Institute régiónkért felelős igazgatójával, valamint Madeleine Albright volt amerikai külügyminiszterrel is, akikkel többek között szintén a Nabuccóval kapcsolatos kérdésekről tárgyalt.

A bizottság tagjainak munkáját segítő szakértők folyamatos kapcsolatban állnak az Európai Unió energiaügyi biztosának hivatalával, az érintett magyar kormányzati szervekkel, valamint rendszeresen tájékoznak az érintett országokban végbemenő politikai, gazdasági folyamatokról, amelyek hatással bírnak a Nabucco megvalósulására. A képviselők munkáját a bizottság szakértői által készített hazai és nemzetközi sajtófigyelés is segíti.

A bizottság megállapításai és javaslatai:

Összegzésként megállapítható, hogy a bizottság munkájában a különböző pártok képviselőinek törekvései összeegyeztethetők voltak, az állásfoglalások konszenzussal jöttek létre. A jövő szempontjából ígéretes, hogy a távlati célok elérését szolgáló döntésekben az Országgyűlés pártjai együtt tudtak működni.

A bizottság munkáját áttekintve megállapítható, hogy a testület az azt létrehozó országgyűlési határozatban előírtaknak megfelelően működött.

A bizottság javasolja, hogy a 178/2008. OGY határozatnak megfelelően a magyar kormány továbbra is kezdeményezőként lépjen fel egy Nemzetközi Nabucco Board és Secretariat

létrehozásában, amely elismert és tekintélyes politikusokból és szakemberekből álló testületként a szükséges európai elkötelezettség megjelenítésére is alkalmas.

A bizottság javasolja a magyar kormánynak, hogy a Nabucco gázvezeték létrehozását segítő államközi megállapodás hazai jóváhagyási eljárását a megállapodás aláírását követően haladéktalanul indítsa el.

A bizottság javasolja továbbá, hogy Magyarország a 2011. első félévi magyar EU-elnökségre történő felkészülése során is kiemelt európai célkitűzésként kezelje a Nabucco vezeték megvalósítását, és a tagállamokkal egyeztetve tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a földgázvezeték megépítése kellő súllyal szerepeljen az Unió gazdasági és politikai programjaiban.

Budapest, 2009. június 24.

Dr. Kóka János

elnök

Melléklet

Háttéranyag a Nabucco projekttel kapcsolatos nemzetközi folyamatokról, valamint a magyar törekvésekről

A gázvezetékkel kapcsolatos főbb lépések 2009. január óta

A magyar kormány a Nabucco eseti bizottsággal együttműködve 2009. január végén adott otthont a második nemzetközi Nabucco csúcstalálkozónak. A csúcs szinte minden tekintetben igazolta az előzetes várakozásokat. Lényegében három fontos célt tűztek ki a szervezők a csúcsertekezlet elé: az egyik az volt, hogy a lehető legmagasabb szinten tárgyaljanak a politikai, pénzügyi támogatás lehetőségeiről, ennek az elkötelezettségnek a demonstrálásáról. A másik cél az volt, hogy valamennyi résztvevőt, beleértve a forrásországokat is, ösztönözze arra, hogy minél határozottabb elkötelezettséget mutassanak a projekt iránt. A harmadik célként pedig azt jelölték meg, hogy Budapesten olyan fórumot szervezzenek, amely érdemi és tartalmas beszélgetésre, tárgyalásra ad alkalmat a Nabuccóval összefüggő valamennyi kérdéssről. A szervezők azt is jelezték, hogy tervezték egy budapesti nyilatkozat elfogadtatását a partnerekkel, amely nyilatkozat egy határozott, erős, egyértelmű támogatást jelenítene meg.

Ezek a célok tulajdonképpen minden szempontból teljesültek. A budapesti csúcsertekezlet jó hangulatban, nagyon erős politikai elkötelezettséggel, nagyon erős üzenetekkel ért véget. Érdemi tárgyalásra került sor Budapesten a megbeszélések során mind a rendezvény margóján lezajlott bilaterális megbeszéléseken, mind pedig a fórumon, illetve a multilaterális eseményen. Az esemény sikerére utalnak mindazok a visszajelzések, amelyeket akár az azeri elnök környezetéből, akár az Európai Bizottságtól, akár Javier Solana környezetéből vagy mondjuk a washingtoni State Departmentből kapott hazánk - nem beszélve a többi partnerről.

Olyan unikális eseményre került sor Budapesten, amilyen korábban nem volt, és lényegében mindenki számára egyértelművé vált, hogy a Nabuccót hazánk akarja, és mindenki igyekszik azért tenni, hogy a Nabucco megvalósuljon. Ilyen szempontból az esemény a folyamatnak feltétlenül lökést adott. Az pedig a jövőre vonatkozó kihívás, hogy ezt milyen módon tudjuk a partnerek együttműködésével mozgásban tartani - ezt a mozgást esetleg gyorsítani és újabb eredményeket elérni.

A csúcs kapcsán a következő fontos kérdésekre érdemes kitérni:

Az első: a budapesti csúcsertekezlet minden korábbinál szélesebb körű publicitást biztosított a Nabucco gázvezetékprojektnek, a térségünknek és a diverzifikáció kérdésének. A sajtó által akkreditált újságírók, tévéstábok munkatársainak száma meghaladta a kétszázötvenet, jelen volt többek között az AP, a BBC, a Bloomberg, az AFP, az Al Ahram, a Financial Times, a Nikkei és még jó néhány más vezető újság, internetes portál és nemzetközi hírügynökség képviselője. Olyan helyeken láthattunk sajtóinformációkat a Nabuccóról, ahol korábban nem is tudtak annak létezéséről. A csúcs értékelése és a Nabucco bemutatása mindenütt egyértelműen pozitív volt.

Minden meghívott elfogadta a meghívást. Nagyon fontos volt az azeri és a türkmén részvétel, és Alijev azeri elnök is komolyan hozzájárult az értekezlet sikeréhez. Kiemelendő a türkmén jelenlét szintje, fontossága és az elhangzott üzenet értéke. A türkmén delegáció vezetője viszonylag világos üzenetet küldött arról, hogy Türkmenisztánban van gáz, illetve azt követően, hogy az iráni és az orosz kapcsolat már létezik (és egy éven belül Kína felé is

megnyílik a szállítási útvonal), a következő piac, amely felé bővülni szeretnének, és amelyet megcélznak a szállításokkal, az Európai Unió lehet. A delegáció által közvetített üzenet tehát egyértelmű elkötelezettséget mutat.

A grúz-orosz energiaválság után a Nabucco még inkább felértékelődött és ez tagadhatatlanul segítette hazánk munkáját, helyzetét. A kazah részvétel is tanulságosnak tekinthető. Érzékelhető volt az orosz ellenérdekeltség a tekintetben, hogy Kazahsztán részt vegyen ezen az értekezleten, és a kazah delegáció végül csak megfigyelőként jött el Budapestre.

A maga helyén a hozzászólások mindegyike erős volt, konstruktív és támogató. A delegációk vezetői - különösen az európai delegációk vezetői - egyértelműen hangsúlyozták, hogy a Nabucco nemcsak az energiadiverzifikáció eszköze, hanem fontos hozzájárulás az európai biztonságpolitikához. A projektet ebből a szempontból is lehet vizsgálni és kezelni. Markánsan szerepeltek a megbeszélésen a projekt finanszírozásával összefüggő kérdések. Gyurcsány miniszterelnök úr egyértelműen beszélt erről a konferenciát megnyitó beszédében, mintegy irányt is adva a vita ezen részének. Kiemelte, hogy az első szakaszban 2-300 millió eurónyi, később pedig akár 2 milliárd euróig terjedő közösségi forrást is szívesen látnánk a Nabucco megvalósulásának elősegítésére.

Kiemelendő, amit az EBRD, illetve az EIB elnöke mondott. Az EIB elnöke egyértelművé tette: ha a Nabucco konzorcium egy jól előkészített, korrekt projektet tesz lesz az asztalukra, akkor saját eszközeikből akár a bekerülési költség 25 százalékáig is hajlandók finanszírozni a projekt megvalósulását, s ha a projekt marad a 7,9 milliárdos bekerülési költségnél, akkor az majdnem 2 milliárd eurót jelent, ami komoly pénz még a megvalósításra törekvő vállalatok szemében is.

A másik hangsúlyozandó tény az EBRD projekt melletti egyértelmű kiállása. Az EBRD a saját alapszabálya szerint az utolsó instancia, akit meg lehet keresni a finanszírozással. Az elnök ezért számokról nem tudott nyilatkozni, de azt mondta, hogy konstruktív támogatói lesznek a Nabucco-projektnek.

Aláhúzendó még a forrásországok érdekeltsége is. Delegációvezetőik nagyon pozitívak voltak, és az egyiptomiak is egyértelművé tették, hogy szeretnének később gázt szállítani a Nabuccón keresztül Európába. A legfontosabb az azeri elnöknek azon üzenete volt, amit némileg egyszerűsítve úgy foglalhatunk össze, hogy ha mi képesek vagyunk a vezeték felépíteni, ők képesek lesznek megfelelő mennyiségű gázt táplálni a vezetékbe. Viszont azt is érzékeltette, hogy az idő múlik, és sok oknál fogva nem tudnak a végtelenségig várni, hogy Európa eldöntse, hogy milyen ütemben, mikor, hogyan tudjuk vagy akarjuk felépíteni a vezetékét.

A fentieknek mintegy automatikusan eredményeként kialakult az a négy elemből álló feladatsor, amelyen a feleknek dolgozniuk kellett 2009. első felében, és az év további hónapjaiban.

Az egyik az államközi megállapodás aláírása.

A másik, hogy a Nabuccót az Unió számára egyértelmű prioritást élvező projektté kell tenni, erre a március 19-20-ai Európai Tanács-ülés adta az első, legkiválóbb alkalmat.

Folytatni kell az erőfeszítéseket a finanszírozás érdekében, és miután biztonságpolitikai elemei is vannak a Nabuccónak, csökkenteni kell a beruházók kockázatát adott esetben közösségi források juttatásával.

A negyedik feladat pedig, hogy az előzetes megállapodások érdekében a forrásországokkal komoly munkát kell végezni.

A miniszterelnök úr a Nabucco eseti bizottsággal közösen felvetette a partnereknek egy nemzetközi Nabucco Board létrehozásának a szükségességét.

Kiemelendő továbbá, hogy egy nagyon erős, nagyon egyértelmű és nagyon határozott hangú budapesti nyilatkozat került elfogadásra. Az egyik fontos megállapítása a dokumentumnak, hogy költség alapú szállítási rezsimit kell bevezetni (vagy alkalmazni) a Nabucco teljes hosszán - és ezt a mondatot Törökország kommentár, kérdés nélkül egyből elfogadta. (Az államközi megállapodások szövegében mostanra ez „versenyképes” szállítási rezsimre módosult) A másik, hogy mindannyian megvalósítható, robosztus, innovatív és elsőbbséget élvező projektnek tartjuk a Nabuccót. Ugyancsak Törökország volt ilyen szempontból a kulcsszereplő, ők kezdeményezték, hogy a budapesti deklarációba kerüljön be egy pont, hogy 2009 I. félévében az államközi megállapodás kerüljön aláírásra. Abban is rendkívül széles egyetértés volt, hogy nem elég csak arra törekednünk a forrásországokkal, hogy megvegyük tőlük a gázt, hanem átfogó partnerséget kell nekik ajánlani.

A budapesti csúcs egyértelmű volt mindazoknak, akik korábban esetleg szkeptikusak voltak. Mindenki úgy gondolta, aki itt volt, hogy a jelenlévők nagyon elkötelezettek a Nabucco iránt.

Azóta, hogy Bayer Mihályt kinevezték utazó nagykövetté, a Nabuccóval foglalkozva rendkívül sok erőfeszítést tett személyesen is, illetve a nagykövetségeinkkel, partnereinkkel együtt annak érdekében, hogy az államközi megállapodás ügye előrejusson. Ennek része volt a tavaly februári magyar tervezet, de Magyarországnak szerepe volt abban, hogy végül is megállapodás született arról, hogy a Nabucco-konzorcium készítsen el a meglévő tervezetekből és az egyéb felmerült szempontokból egy úgynevezett „konzolidált tervezetet”.

Fontos elismerni, hogy az Európai Bizottság hatékonyan segíti a tagállamok működését, hiszen például az acquis-val összefüggő ügyekben vagy a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló 98/30/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (az ún. gázdirektíva) részleteiben fontos segítséget jelentettek az európai bizottsági szakértők az egyeztetések folyamán. A kialakult helyzetben az államközi megállapodás aláírására csak akkor kerülhet sor, ha a mentesítési folyamat teljes mértékben lezárul és a szükséges döntések véglegesen elfogadásra kerülnek.

Az IGA (államközi megállapodás) tekintetében fontos fordulópontnak tekinthető a május elején Prágában megtartott uniós konferencia, ahol Törökország kifejezte elkötelezettségét amellet, hogy a megállapodást 2009. június végén Ankarában aláírassák az érintett felek. Ma ismereteink és az egyeztetések állása mellett inkább a 2009. júliusi időpont tűnik valószínűnek. A prágai uniós konferencia másik vitathatatlan eredménye, hogy a záródokumentumot az Unió mind a 27 tagállama aláírta, amire eddig nem volt példa a Nabucco tekintetében.

A Nabucco finanszírozásának kérdése továbbra is nyitott, noha az Európai Bizottság a budapesti konferenciát követően először 250 millió euró elkülönítésére tett javaslatot. Ez az

összeg – jelentős német kormányzati nyomásra – végül 200 millió euróra apadt, sőt egy ideig úgy tűnt, hogy a Nabucco teljesen kikerül az 5 milliárd eurós élénkítő csomag kedvezményezett projektjeinek köréből. Az Európai Tanács márciusi ülésén a tagállamok végül megegyezésre jutottak, így a Nabucco 200 millió euró közösségi finanszírozással a támogatandó projektek között maradt.

A Nabucco projekt gazdasági megvalósíthatóságát, rentábilis voltát a szakértők gyakran megerősítik, azonban kijelenthető, hogy a politikai kockázatok mértéke nem elhanyagolható, ezért az Unió és különféle pénzügyintézetek előfinanszírozási konstrukciói látszanak a legalkalmasabbnak a projekt – és az építkezési munkálatok – beindítására. Öröndetes tény, hogy nemcsak európai pénzügyintézetek (EIB, EBRD), hanem olyan tengerentúli bankok is jelezték érdeklődésüket a projekt iránt, mint például az amerikai Export-Import Bank, illetve a Világbank is.

Politikai és gazdasági szempontok

A Nabucco továbbra is széleskörű, de fragmentált politikai támogatást élvez. A projektben energia vállalataikon keresztül részt vevő országok kormányai támogató álláspontjukat ismétlődően megfogalmazzák. Ugyanígy jár el az Európai Bizottság, amely a Nabuccot a kiemelt jelentőségű európai infrastruktúra projektek közé sorolta. A Nabucco sikeréhez – különböző formákban – az USA is igyekszik komolyan hozzájárulni, azonban az új kormányzati struktúra kialakulásáig számos nyitott kérdés marad az amerikai fél támogatásának mikéntjét illetően. A projektre jelentős nemzetközi figyelem irányul, mivel az energia biztonsági aspektusok mellett hatással lehet a forrásként megcélzott térségek helyzetére, nemzetközi kapcsolatrendszerére.

A hivatalos elképzelések szerint 2011-ben tervezik megkezdeni az 1400 mm átmérőjű vezeték építésének első szakaszát, és a csővezeték 2014 körül kezdene működni. Tervezett maximális kapacitása 31 Mrd m³, ezt a teljesítményt 2020 körül érné el. A szállított gázmennyiség kb. 50-55%-a jutna el a baumgarteni csomópontba, a maradék a tranzit országokban kerülne piacra.

A tervező munka megkezdése, a társadalmi és környezetvédelmi hatástanulmány elkészítése érdekében tett lépések és az ún. gázdirektíva alóli mentesítés folyamata fontos fejlemények annak ellenére, hogy az előkészítés üteme elmarad a lehetségestől és a kívánatostól.

A Nabucco gázvezeték projekt változatlanul több alapvető kihívással szembesül. Ezek közül a legfontosabbak a vezetéken szállítandó gáz biztosítása és Türkmenisztán bevonása, a transz-kaszi összeköttetés megteremtése, a tranzit kérdések rendezése és a finanszírozás. Mindezek ellenére teljesen egyértelmű, hogy a Nabucco helyzete jelentősen megváltozott. Ugyan teljes bizonyossággal most sem állítható, hogy a Nabucco vezeték megépül, a projekt megvalósulására azonban ma sokkal nagyobb az esély, mint korábban bármikor.

Az elmúlt egy év legfontosabb eredményei

Az Európai Bizottság magatartásának megváltozása

Az Európai Bizottság retorikájában tavaly ősziig – a „politikai korrektséget” hangsúlyozva – a felszínen a Nabucco és az ITGI-Poszeidon azonos kezelése jelent meg, miközben a 2007 szeptemberében a Nabucco és a déli energia folyosó ügyére kinevezett EU koordinátor az ITGI ügyét szorgalmazta. Az Európai Bizottság támogatásának hiányát jelezte, hogy az EU vezetői sem szakmai, sem politikai szinten nem keresték a kapcsolatot a Nabucco partnerországaival. Ez a magatartás ősztől fokozatosan megváltozott. Az energiaügyi biztos, az Európai Bizottság illetékesei kénytelenek voltak szembesülni azzal, hogy az ITGI nem halad (s lényegében ugyanazokkal a problémákkal szembesül, mint a Nabucco), illetve egyre nehezebb volt kezelniük a Nabucco és a forrás országok, az üzleti szereplők kritikáját, az EU koordinátor láthatatlanságából származó feszültségeket. A januári gázválság a diverzifikáció igényét minden korábbinál markánsabban húzta alá.

Mára Brüsszel széles körű politikai és gyakorlatias napi támogatást nyújt a Nabucco megvalósításához. Hozzákezdtek a forrás országokkal fenntartott kapcsolatok aktivizálásához (Piebalgs biztos több látogatást tett a Kaszpi-térségbe, legutóbb pedig Javier Solana járt Bakuban), intenzív nyomást igyekeznek gyakorolni Törökországra a tranzit kérdésének megoldása érdekében, a DG TREN pedig a Jogi Szolgálattal együttműködve hatékony és nélkülözhetetlen segítséget nyújt a Nabucco tagállamoknak az IGA létrehozásához. A budapesti, szófiai és prágai csúcsértekezleteken felvállalt EU szerep ugyancsak ezt a támogatást érzékeltette.

Kedvező, hogy az EIB és az EBRD a budapesti Nabucco csúcs óta folyamatosan erős üzenetek küld a projekt finanszírozásához való hozzájárulásának mértékéről. A gazdaságélénkítési csomagból a Nabuccónak szánt 200 millió euró a viták ellenére pozitív üzenet, és nőtt az eximbankok érdeklődése is a projekt finanszírozása iránt.

A Nabuccóban érintett EU tagállamok növekvő külpolitikai aktivitása

Az Európai Bizottság lassúságát, távolságtartását érzékelve a Nabuccóban érintett EU tagállamok aktív diplomáciába kezdtek Törökországgal és a forrás országokkal. Magyar, román és bolgár vezetők tettek látogatásokat Ankarában, Bakuban és Ashabadban, a magyar példát követve Ausztria, Románia és Bulgária is valamilyen formában Nabucco koordinátort nevezett ki, és aktívan közreműködtek az elmúlt fél év során szervezett energia csúcsértekezletek (Baku, Budapest, Szófia, Prága) sikerében. Mindez a Bizottság lassan formálódó aktivitásával együtt egyre nyilvánvalóbbá tette, hogy a Nabucco mögött erősödő európai politikai támogatás áll.

Államközi megállapodás, mentesítés

2009. január 22-23-án megkezdődött az a kormányközi konferencia, amelynek célja a Nabucco gázvezeték előkészítéséhez, felépítéséhez és működtetéséhez szükséges egységes

jogi keret létrehozása, aminek önmagában is erős üzenete volt a budapesti Nabucco csúcs résztvevői számára. Pozitív, hogy eddig a tárgyaló felek (Törökország is) a félév során hangsúlyozottan tartani akarták magát a budapesti megállapodáshoz, az IGA első félév végéig történő aláírásáról. A tárgyalások nagyon közel jutottak ahhoz, hogy elkészüljön a szöveg, s az egyeztetések lezárása ma már lényegében csak Ankara szándékától függ. A tárgyalásokat – a török taktikázás mellett – az is nehezíti, hogy a Nabuccóhoz hasonló projektekre még nincs példa az EU-ban, így az IGA több tekintetben újszerű megoldásokat igényel, amelyek mintaként is szolgálhatnak majd a déli folyosó keretében létrejövő későbbi projektek számára.

Időközben az osztrák, magyar, román és bolgár nemzeti szabályozó hatóságok meghozták döntéseiket a Nabucco mentesítéséről az EU gázdirektíva vonatkozó szabályai alól. Ez az IGA aláírásával együtt az fogja jelenteni, hogy a Nabucco International Pipeline GmbH (NIC) minden olyan kormányzati garanciát megkap, ami nélkülözhetetlen számára a befektetőkkel és a szállítókkal való további tárgyalásokhoz, majd a végső befektetői döntés meghozatalához, amit most 2009 végére, 2010 elejére terveznek.

A geopolitikai helyzet változásai

Oroszország augusztusi grúziai háborúja, a januári újabb gázválság tovább erősítette az igényt az Oroszországot megkerülő, nem orosz forrásokból táplálkozó új gázvezetékek építésére. Azerbajdzsán elkötelezettsége a Nabucco iránt tovább erősödött, explicitebbé vált. Türkmenisztán is fokozatosan nyit az EU-val folytatandó energia együttműködés irányába, s e szándékát az áprilisi türkmén-orosz gázkonfliktus csak tovább erősítheti. Erre egyértelmű jelzés volt az RWE-vel off-shore együttműködésről áprilisban kötött megállapodásuk. Kedvező hírek érkeznek Irakból is, ahol az északi területeken, Kurdisztánban jelentős kutató munka folyik, s egyesek szerint onnan hamarabb érkezhethet gáz a Nabuccóba, mint pl. Azerbajdzsánból.

A gazdasági visszaesés, az energia árának drasztikus csökkenése akadályozza Oroszország monopol szerep megszerzésére irányuló törekvéseinek érvényesítését. Láthatóan nem, vagy nehezen működik, és Moszkva számára veszteséget jelent a közép-ázsiai gáz ún. európai áron való felvásárlása és re-exportja, és pénzhiány miatt vissza kellett fogniuk hazai és külföldi befektetéseiket. Bár Oroszország jelentős energia diplomáciai aktivitást fejt ki, nehézségekkel találja magát szemben vezeték építési terveinek megvalósításában, s például egyre többen kérdőjelezik meg a Déli Áramlat finanszírozására való képességét.

A gázigény visszaesése a Nabucco számára nem feltétlenül jelent hátrányokat. Éppen ellenkezőleg, lehetőséget ad a késések felszámolására, a tervek bizonyos újragondolására. Az üzembe helyezés idejét már 2014-re módosították, s ennek további halasztása is valószínűsíthető a szükséges gázmennyiség elérhetőségének és az európai gázigény újbóli növekedésének függvényében.

A Nabucco International Consortiumon belüli helyzet konszolidálódása

A fenti folyamatokkal párhuzamosan konszolidálódott a helyzet a NIC-en belül. Ezt segítette az ÖMV-MOL vita megszűnése, valamint a BOTAS-sal gördülékenyebbé váló belső munka

is. A konzorcium rendben elfogadta idei költségvetését, és növekvő összegeket fektet be az előkészítő munkába. 2009-re mintegy 60 millió euró költségvetést hagytak jóvá, amiből folytatják az országokénti tervezést, a pénzügyi előkészítő munkát. Munkatársakkal töltik fel a cégen belül létrehozott beosztásokat, a NIC ügyvezető igazgatója pedig áprilistól immár főállásban látja el feladatát.

A Nabuccóról szóló közbeszéd változása

Egy évvel ezelőtt a Nabuccóról folyamatosan negatív hírek, a projekt életképtelenségét, megvalósíthatatlanságát sugalmazó értékelések, elemzések láttak napvilágot. Mára a közbeszéd megváltozott, s a Nabuccóra irányuló politikai és média figyelem erősödött. Az elemzők – rámutatva a valóban meglévő nehézségekre – elismerik a Nabucco érdekében végzett nemzetközi erőfeszítéseket, a megváltozott politikai és energia politikai viszonyokat, és egyre inkább a projekt megvalósíthatóságáról cikkeznek.

Magyarország közreműködése

A fent vázolt változások jelentős részének létrejöttében a magyar energiadiplomácia kimutatható szerepet játszott. A 2007. szeptemberi budapesti Nabucco konferencia, az utazó nagykövet kinevezése, Gyurcsány Ferenc bakui és ashabadi látogatása, részvétele a novemberi bakui energia konferencián, a többi hasonló rendezvénnyel is összevetve rendkívül sikeres 2009. januári budapesti Nabucco csúcskonferencia, az International Nabucco Board létrehozására vonatkozó magyar javaslat, a kormányközi konferencia kieszközlésében és a tárgyalások előmozdításában játszott magyar szerep azt eredményezték, hogy hazánkat a Nabucco egyik *core country*-jaként tartják számon (ilyen nyilvánvaló és összetett tevékenységet egyik Nabucco ország sem fejtett ki).

A mentesítési eljárás befejeződésével és az IGA remélhető júliusi aláírásával megoldódnak azok a kérdések, amelyek eddig legfontosabb feladatainkat jelentették. Ennek eredményeként, kora ősszel a helyzet értékelésére és a munka irányainak újbóli meghatározására lesz szükség.

Az Országgyűlés
Nabucco földgázvezeték előkészítésének és
megvalósításának folyamatát segítő
eseti bizottsága

Dr. Szili Katalin
elnök asszony
Magyar Országgyűlés

Helyben

Tisztelt Elnök Asszony!

A Házszabály 87.§ (2) bekezdése, és a Nabucco földgázvezeték előkészítésének és megvalósításának folyamatát segítő eseti bizottság létrehozásáról szóló 98/2008. (IX. 22.) országgyűlési határozat 3. g) pontja alapján a bizottság 2009. január - 2009. június között elvégzett munkájáról – a bizottság döntése alapján – benyújtom a mellékelt jelentést és a hozzá kapcsolódó országgyűlési határozati javaslatot.

Budapest, 2009. június 24.

Tisztelettel:

Kóka János
elnök

